

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w S. (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 kwietnia 2023 r. w S.

sprawy **G. K.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń postojowych

w związku z odwołaniem G. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 11 stycznia 2023 r. znak (...)i znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że G. K. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczeń postojowych wypłaconych:

- na podstawie wniosku (...) z 22.07.2020 r. w kwocie (...) ((...)) złotych z ustawowymi odsetkami,

- na podstawie wniosku (...) z 19.08.2020 r. w kwocie (...) ((...)) złotych z ustawowymi odsetkami;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz G. K. 900 (dziewięćset) złotych z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w spełnieniu świadczenia od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Decyzją z 11.01.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na art. 15zx ustawy z dnia 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...) innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.) zobowiązał G. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń postojowych wypłaconych na podstawie wniosków:

1. (...) z 22.07.2020 r. - świadczenie wypłacone w kwocie (...) zł w dniu 24.07.2020 r., w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami

prawa cywilnego, naliczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu. Wysokość odsetek na dzień wydania decyzji wynosi (...) zł.

2. (...) z 19.08.2020 r. - świadczenie wypłacone w kwocie (...) zł w dniu 21.08.2020 r., w terminie miesiąca od otrzymania decyzji wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, naliczonymi od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia postojowego do dnia zwrotu. Wysokość odsetek za zwłokę na dzień wydania decyzji wynosi (...) zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że w wyniku przeprowadzonej kontroli ustalono, że w czerwcu i lipcu 2020 r. nastąpił wzrost przychodu w porównaniu do kwietnia 2020 r. W związku z powyższym otrzymane świadczenia postojowe zostały wypłacone nienależnie. G. K. nie ma prawa do ponownego świadczenia postojowego w okresach wskazanych w decyzji i stąd zobowiązanie do jego zwrotu.

Odwołanie od decyzji wniósł G. K., zaskarżając ją w całości oraz wnosząc o jej uchylenie. Odwołujący się zarzucił błędną wykładnię przepisu art. 15 zua ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...) innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, polegającą na przyjęciu, że wypłacone świadczenia były nienależne ze względu na wzrost przychodu oraz błędne zastosowanie art. 15 zx ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...) innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, polegające na błędnym przyjęciu, iż świadczenie było nienależne i podlega zwrotowi.

W uzasadnieniu odwołania wskazał, że świadczenie postojowe mogło zostać wypłacone ponownie dwukrotnie, pod warunkiem oświadczenia osoby uprawnionej, że jej sytuacja materialna nie uległa poprawie. Jego zdaniem, należy to interpretować w ten sposób, że ustawodawca pozostawił osobie uprawnionej ocenę jej sytuacji materialnej w danym okresie i stwierdzenie czy uległa ona poprawie. W związku z brakiem ustawowej definicji i próby zinterpretowania pojęcia „sytuacja materialna nie uległa poprawie” ocenił, że w związku ze znaczącym spadkiem przychodów związanych z koniecznością zamknięcia strefy (...) w związku z nałożonymi z powodu (...) ograniczeniami, utracił możliwość uzyskiwania znaczącej kwoty przychodów z działalności gospodarczej. Powoływał się na to, że po 60 % spadku przychodów z kwietnia, w kolejnych miesiącach sytuacja nie była lepsza, bo przychody zwiększyły się nieznacznie, natomiast zwiększyły się koszty, co doprowadziło do straty w czerwcu i lipcu 2020 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie podniósł, że odwołujący się w momencie składania wniosków o ponowne świadczenia postojowe nie spełniał wszystkich warunków do ich uzyskania. Wprawdzie uzyskał on wypłatę świadczenia postojowego wobec zaistnienia przestoju i 15 % spadku przychodów w kwietniu 2020 r., nie spełniał jednak warunku braku poprawy sytuacji materialnej wskazanej we wniosku, o którym mowa w art. 15 zs ustawy covidowej. Z załączonego do odwołania wyciągu z podatkowej księgi przychodów i rozchodów wynika, że od maja 2020 r. przychód odwołującego się wzrastał. Nie można mówić o przestoju czy braku poprawy sytuacji materialnej osoby uprawnionej, jeśli przychód wzrasta. Skoro podstawą wypłaty pierwszorazowego świadczenia postojowego był spadek przychodów, to brak poprawy sytuacji materialnej przedsiębiorcy powinien być odnoszony właśnie do przychodu, a nie do dochodu lub straty i to przychodu rzeczywiście osiągniętego, a nie hipotetycznie możliwego do osiągnięcia.

Ponadto organ rentowy wskazał, że brak poprawy sytuacji materialnej musi pozostawać w związku z epidemią (...) a nie np. sezonowością zainteresowania usługami przedsiębiorcy. Odwołujący się zajmuje się oferowaniem usług (...). Doświadczenie życiowe i logika wskazuje na to, że większe zainteresowanie korzystaniem z (...) ma miejsce jesienią i zimą, zaś wiosną i latem zainteresowanie to spada, w związku ze zmianą warunków atmosferycznych.

W związku z tym, w ocenie organu rentowego, w przypadku odwołującego się nie zostały spełnione przesłanki ustawowe warunkujące prawo do otrzymania ponownego świadczenia postojowego, określone w art. 15zs ustawy covidowej. Nienależnie pobranym świadczeniem postojowym jest świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę

pobierając świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego. Obowiązek zwrotu powstaje także w przypadku braku świadomości po stronie składającego oświadczenie o jego nieprawdziwości. Podstawą wypłaty ponownych świadczeń postojowych były oświadczenia odwołującego się składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń, był on pouczany o możliwości żądania zwrotu świadczeń, w przypadku niespełnienia warunków do ich nabycia, złożenia nieprawdziwego i niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia o spełnieniu jednego z kryteriów przyznania prawa do ponownego świadczenia postojowego, tj. braku poprawy sytuacji materialnej przedsiębiorcy w związku z przestojem spowodowanym epidemią (...) Zobowiązanie G. K. do zwrotu nienależnie pobranych ponownych świadczeń postojowych, wypłaconych w lipcu i sierpniu 2020 r., w ocenie organu rentowego, jest uzasadnione i znajduje oparcie w przepisach prawa.

Sąd ustalił, co następuje:

G. K. rozpoczął wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie wpisu do (...) od 2.02.2004 r. Nieprzerwanie działalność gospodarczą prowadzi od 22.12.2008 r. W okresie do 29.11.2020 r. przeważającym przedmiotem działalności gospodarczej był (...) – kod (...) w okresie od 30.11.2020 r. do 7.02.2022 r. – działalność usługowa związana z poprawą (...) – kod (...) a od 8.02.2022 r. jest pozostała działalność wspomagająca usługi (...) – kod (...) (protokół kontroli płatnika składek G. K. – akta rentowe).

Na podstawie wniosku z 19.05.2020 r., G. K. pobrał świadczenie postojowe w związku z przestojem i 15% spadkiem przychodów w kwietniu 2020 r. W złożonym z wnioskiem oświadczeniu wskazał wysokość przychodów osiągniętych w dwóch ostatnich miesiącach poprzedzających miesiąc złożenia wniosku (marzec 2020 r. – (...) zł i kwiecień 2020 r. – (...) zł). Następnie G. K. złożył wnioski o ponowne świadczenia: (...) z 22.07.2020 r. o świadczenie, które wypłacono 24.07.2020 r. w kwocie (...) zł oraz (...) z 19.08.2020 r. o świadczenie, które wypłacono 21.08.2020 r., w kwocie (...) zł. Świadczenia te stanowią przedmiot sporu w niniejszej sprawie.

W styczniu 2020 r. G. K. wygrał przetarg ogłoszony przez Urząd Miasta S. na prowadzenie (...) na terenie (...) w S.. Wcześniej usługami tymi zajmował się Ośrodek Sportu i Rekreacji, z którym umowa wygasła z końcem lutego 2020 r. Działalność związaną z (...) G. K. rozpoczął formalnie w marcu 2020 r. (w miesiącu tym nastąpiło jednak zamknięcie całego obiektu (...), na trzy miesiące w związku z epidemią (...)). Wcześniej uzyskiwał przychody z wynajmu lokali i działalności ubezpieczeniowej. Z podatkowej księgi przychodów i rozchodów za 2020 r., prowadzonej dla F. (...) G. K. wynika, że w 2020 r. uzyskał przychody: w styczniu – (...) zł, w lutym – (...) zł, w marcu – (...) zł, w kwietniu – (...) zł, w maju – (...) zł, w czerwcu – (...) zł, w lipcu – (...) zł, w sierpniu – (...) zł, we wrześniu i październiku ponad (...) tys. zł w każdym z miesięcy, w listopadzie – (...) tys. zł i w grudniu – (...) tys. zł. Wszystkie rodzaje działalności odwołującego się były rozliczane na podstawie podatkowej księgi przychodów i rozchodów w ramach jednej firmy. Wszystkie dochody były opodatkowane podatkiem VAT. Przychody z (...) dokumentowane były fakturami. Przychód z (...) ustawionych przy (...) oraz biletów do (...) dokumentowany był kasą fiskalną i ujęty jako „sprzedaż paragonowa”. Przychody te były obciążone stawką 8% podatku VAT, usługi i handel są objęte tą stawką.

W związku z epidemią (...) po otwarciu obiektu po trzech miesiącach całkowitego przestoju, wprowadzono ograniczenia dotyczące obsługi większej ilości klientów, z uwagi na ograniczenia ilości osób na terenie (...). Udokumentowana sprzedaż paragonowa (...) dała przychód w czerwcu (...) zł, a w lipcu (...) zł, co nie stanowiło nawet pokrycia wydatków stałych, bez zakupów i zawartej umowy o założenie strony internetowej.

Z tytułu umowy najmu lokalu – (...) odwołujący się był zobowiązany do uiszczania czynszu po (...) zł miesięcznie (faktury VAT marzec, kwiecień, maj - k. (...) odw., (...)), które następnie zostały skorygowane (k. (...) odw. - maj - (...) zł, k. (...) - kwiecień - (...) zł, k. (...) odw. – marzec – do zapłaty (...) zł), a za czerwiec i lipiec należność została obniżona (k. (...) - lipiec - (...) zł i k. (...) – czerwiec – (...) zł). Ponościł koszty energii elektrycznej i wywozu nieczystości (k. (...) odw., (...) odw., (...)). Ponadto dokonał zakupu oświetlenia i elementów dekoracyjnych na wyposażenie korytarza przy (...) (k. (...)) , zakupu środków dezynfekujących (k. (...)), części do naprawy kasy fiskalnej (k. (...)) oraz zawarł umowę o dzieło na wykonanie strony internetowej w (...) dotyczącej strefy (...) (k. (...) odw.).

W związku z epidemią przez okres trzech miesięcy (marzec – maj) (...) nie działały – zamknięty był cały obiekt (...), a następnie działalność była ograniczona w związku z limitami osób, które mogły korzystać z obiektu. Obawa przed zakażeniem również wpłynęła na zmniejszenie zainteresowania usługami tego typu.

Z przedłożonych faktur za kwiecień, czerwiec i lipiec wynika, że podstawowymi przychodami odwołującego się w tych miesiącach był (...). W kwietniu 2020 r. z tytułu (...) uzyskał kwotę brutto (...) zł (k. (...) z faktury pominięto energię elektryczną i ciepłą), a z tytułu (...) (...)-zł - k.(...) odw.), w czerwcu odpowiednio – (...)zł i(...) zł (k. (...) odw.), a w lipcu (...) zł i (...) zł (k. (...) odw.). Dodatkowo wykazano w czerwcu i lipcu przychód ze sprzedaży paragonowej odpowiednio (...) zł i (...) zł (k. (...) odw. i(...) odw.). Sprzedaż paragonowa to zgodnie z twierdzeniem świadka K. D., prowadzącego rachunkowość odwołującego się, przychód uzyskany z tytułu zakupów w (...). Uzyskane z tego tytułu kwoty nie pokryły nawet należności z tytułu obniżonego czynszu za powierzchnię (...).

Do obsługi (...) zatrudnione były trzy osoby na umowę zlecenie, ale nie we wszystkich okresach. W okresie spornym była zatrudniona jedna pani na umowę zlecenie. Koszty z tego tytułu zostały wykazane w księdze przychodów i rozchodów. W rubryce „wynagrodzenie” za czerwiec i lipiec 2020 r. wykazano (...) zł. (po uwzględnieniu (...) zł wynagrodzenia za umowę o dzieło – założenie strony internetowej). Było to związane z refundacją wynagrodzeń w związku z epidemią.

W ocenie G. K., jego sytuacja finansowa, związana z prowadzoną działalnością mikro przedsiębiorcy, nie uległa poprawie w czerwcu i lipcu 2020 r. w porównaniu do sytuacji sprzed pandemii.

Postanowieniem z 20.04.2023 r. wydanym na rozprawie na podstawie art. 235⁽²⁾§ 1 pkt 5 k.p.c., Sąd oddalił wniosek organu rentowego o zażądanie dokumentacji przetargowej dotyczącej (...), na okoliczność momentu rozpoczęcia tej działalności. G. K. przyznał, że wygrał przetarg w styczniu 2020 r., wszedł do obiektu dopiero w marcu 2020 r. Potwierdza to pierwsza faktura kosztowa dotycząca najmu (...) z marca 2020 r. Faktu tego organ rentowy nie kwestionował.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu.

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...), innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.), zwana dalej „ustawą covidową”, wprowadziła świadczenie postojowe. Świadczenie postojowe co do zasady stanowi jednorazową wypłatę dla osób objętych przedmiotową regulacją. Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...) doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy covidowej.

Przesłanki nabycia prawa do świadczenia postojowego określał przepis art. 15zq ust. 1 pkt 1, ust. 2, ust. 3 i ust. 4 ustawy covidowej, w brzmieniu obowiązującym na datę złożenia wniosku przez odwołującego się. W przypadku pierwszorazowego wniosku warunkiem było prowadzenie działalności gospodarczej przez wnioskodawcę przed 1.02.2020 r., brak zawieszenia prowadzenia tej działalności gospodarczej, wystąpienie przestoju w związku z epidemią (...) a także spadek przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych o 15 % w stosunku do miesiąca poprzedzającego datę złożenia wniosku o świadczenie postojowe.

Sposób, formę i termin wypłaty świadczenia postojowego określa przepis art. 15zu ustawy covidowej. Natomiast przesłanki wypłaty ponownego świadczenia postojowego obowiązujące w dacie złożenia wniosków przez odwołującego się, tj. 22.07.2020 r. i 19.08.2020 r. określał przepis art. 15 zua ustawy covidowej. Stosownie do niego, prawo do ponownego świadczenia postojowego przysługiwało:

- a) osobie uprawnionej, której wcześniej wypłacono świadczenie postojowe, o którym mowa w art 15 zu ust. 1 ustawy covidowej,
- b) na podstawie oświadczenia osoby uprawnionej,
- c) wykazania w oświadczeniu, że sytuacja materialna wskazana we wniosku, o którym mowa w art. 15 zs, nie uległa poprawie.

Zgodnie z art. 15 zua ustawy covidowej, świadczenie postojowe mogło zostać wypłacone ponownie dwukrotnie pod warunkiem oświadczenia osoby uprawnionej, że jej sytuacja materialna nie uległa poprawie. W ustawie brak wskazania, jak należy oceniać, czy sytuacja materialna przedsiębiorcy nie uległa poprawie. W ocenie Sądu, należy zgodzić się ze stanowiskiem odwołującego się, że ustawodawca pozostawił osobie uprawnionej ocenę jej sytuacji materialnej w danym okresie i stwierdzenie czy uległa ona poprawie. Na potwierdzenie stanowiska odwołujący się przytoczył odpowiedź Sekretarza Stanu S. S. na wniosek Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców (...) oraz ZUS (nr pisma (...)), że „ponowna wypłata świadczenia postojowego odbywa się wyłącznie na podstawie oświadczeń osoby uprawnionej (...)”.

W związku z brakiem ustawowej definicji i próby zinterpretowania pojęcia „sytuacja materialna nie uległa poprawie”, należało zgodzić się z pozostawieniem tej oceny przedsiębiorcy. Oceny tej nie można sprowadzić do procentowego (jak przy pierwszym wniosku), czy kwotowego wykazania, że nastąpił wzrost lub spadek przychodów. Należy wziąć pod uwagę całokształt okoliczności dotyczących przedsiębiorcy, z uwzględnieniem także rodzaju działalności i związanych z tym ograniczeń. Ewentualne rażące nadużycia w ocenie stanu finansowego zostały poddane kontroli następczej ZUS i Sądu, jak w niniejszej sprawie.

W przypadku G. K., działalność związana z funkcjonowaniem (...) została w znacznym zakresie ograniczona w związku z wprowadzonymi limitami osób korzystających z obiektu, a niewielki przychód z tej działalności nie wynikał jedynie z sezonowości. W ocenie Sądu, należy zgodzić się ze stanowiskiem odwołującego się, że jego „sytuacja materialna nie uległa poprawie” w czerwcu i lipcu 2020 r. Po 60 % spadku przychodów w kwietniu, w kolejnych miesiącach sytuacja nie była znacząco lepsza. Przychody zwiększyły się nieznacznie, przy czym przychody z działalności (...) rozpoczętej 1.03.2020 r. i ustawionych przy nich automatów, wyniosły w czerwcu - (...) zł, a w lipcu - (...) zł. Natomiast koszty zwiększyły się i nie było to związane wyłącznie z zakupami związanymi z rozpoczęciem nowej działalności. Zwiększyły się koszty stałe (czynsz, energia elektryczna, wywóz nieczystości). Zwiększenie przychodów z innego rodzaju działalności nie pokryło kosztów stałych i niezbędnych, w ocenie odwołującego się, zakupów, co doprowadziło do straty w czerwcu i lipcu 2020 r.

Organ rentowy nie dokonał wyczerpującej analizy stanu faktycznego i ograniczył się do zbadania wyłącznie kwot przychodów. Należy zgodzić się też ze stanowiskiem odwołującego się, że organ rentowy błędnie zastosował przepis art. 15zx ustawy covidowej. Złożone przez G. K. oświadczenia o braku poprawy jego sytuacji materialnej były prawdziwe i oparte na prawdziwej dokumentacji. Zgodnie z art. 15zx ust. 2 ustawy covidowej, nienależnie pobranym świadczeniem postojowym jest świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego. Obowiązek zwrotu powstaje także w przypadku braku świadomości po stronie składającego oświadczenie o jego nieprawdziwości.

Zgodnie z art. 15zua ust. 3 ustawy covidowej ponowna wypłata świadczenia postojowego mogła zostać zrealizowana dwukrotnie, pod warunkiem oświadczenia osoby uprawnionej, że jej sytuacja materialna nie uległa poprawie. Ustawodawca przyjął, że to osoba uprawniona ocenia swoją sytuację materialną, w danym okresie i stwierdza, czy nastąpiła poprawa czy nie. Ustawodawca przyjął to rozwiązanie w celu jak najszybszej wypłaty świadczeń w okresie pandemii, gdyż nadal po wypłacie pierwszego świadczenia postojowego, w związku z nałożonymi ograniczeniami w działalności gospodarczej, przedsiębiorcy nie mogli w pełni wykonywać działalności gospodarczej. W przedmiotowej ustawie nie można znaleźć definicji jak należy rozumieć przesłankę braku poprawy sytuacji materialnej. Z załączonego

do odwołania wyciągu z podatkowej księgi przychodów i rozchodów wynika wprawdzie, że w kolejnych miesiącach następujących po kwietniu 2020 r. przychód odwołującego był wyższy niż w kwietniu, ale nie na tyle, by można było mówić o poprawie sytuacji materialnej osoby uprawnionej w odniesieniu do okresu sprzed pandemii. Brak znaczącej poprawy sytuacji materialnej odwołującego się powoduje, że nie można przypisać mu złożenia fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo innego świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego wypłacającego świadczenie.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji (pkt 1. wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Organ rentowy przegrał sprawę, obowiązany więc jest zwrócić odwołującemu się koszty adwokackiego zastępstwa procesowego określone w § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).